

შპს საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის
უნივერსიტეტი

გიორგი კასრაძე

საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირების პრობლემები
საქართველოში

ავტორეფერატი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:
ეკონომიკის დოქტორი,
ნინო ლიპარტელიანი

თბილისი
2021

შესავალი

თემის აქტუალურობა

წარმოდგენილი სადისერტაციო ნაშრომი შეეხება საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირების საკითხებს საქართველოში. სახელმწიფოს საინვესტიციო პოლიტიკა იმ მიზანმიმართულ ღონისძიებათა კომპლექსია, რომელსაც სახელმწიფო ატარებს ყველა მეურნე სუბიექტისათვის ხელსაყრელი პირობების შესაქმნელად. საინვესტიციო პოლიტიკა, როგორც საინვესტიციო აქტივობისათვის წანამძღვრების, შესაძლებლობებისა და პირობების სისტემის შექმნის ამსახველი საქმიანობა. ერთნაირად ეხება არამართო ყველა დონის სახელმწიფო ხელისუფლებისა და სახელმწიფო მართვის ორგანოებს, არამედ მეწარმეებსაც. სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკა სახელმწიფოს ეკონომიკური და სოციალური პოლიტიკის შემედგენელ ნაწილს შეადგენს. სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკა აწესებს თამაშის წესებს ინვესტიციების სფეროში და ხელსაყრელ პირობებს უქმნის საინვესტიციო საქმიანობის განვითარებას, რისთვისაც:

- სრულყოფს საგადასახადო სისტემას, ამორტიზაციის დარიცხვასა და საამორტიზაციო დარიცხვისა და საამორტიზაციო ანარიცხვების გამოყენების მექანიზმს;
 - გადასახადების სპეციალურ რეჟიმებს უწესებს საინვესტიციო საქმიანობის სუბიექტებს;
 - იცავს ინვესტორების ინტერესებს;
 - მიწითა და სხვა ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობით შეღავათიან პირობებს უდგენს საინვესტიციო საქმიანობის სუბიექტებს;
 - იღებს ანტიმონოპოლიურ ზომებს;
 - ხელს უწყობს ფინანსური ლიზინგის განვითარებას;
 - ახდენს ძირითადი ფონდების გადაფასებას ინფლაციის ტემპების შესაბამისად;
 - ქმნის უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის ხელსაყრელ პირობებს;
- ქართული ეკონომიკის ეფექტიანი განვითარებისათვის საინვესტიციო პოლიტიკის კვლევის აქტუალურობა განისაზღვრება, ერთის მხრივ, იმით რომ რესურსული პოტენციალის დეფიციტის პირობებში საქონელმწარმოებლებს ესაჭიროებათ ინვესტიციები, მეორეს მხრივ, კი მათ არ შეუძლიათ ამ ინვესტიციების ეფექტიანად გამოყენება საინვესტიციო საქმიანობის მართვის საფინანსო-ეკონომიკური მექანიზმის არასრულყოფილების გამო.

საქართველოში მოქმედი საინვესტიციო პოლიტიკა გადასამუშავებელია. იმისათვის, რომ საინვესტიციო პოლიტიკამ ქვეყანაში ნორმალურად იფუნქციონიროს საჭიროა მისი მუდმივი განახლება და სრულყოფა, უნდა მოხდეს მივიწყებული რეგიონთაშორისი ეკონომიკური კავშირების აღდგენა, უნდა მოხდეს შიდა ინვესტირების წახალისება, მეტი ყურადღება უნდა გამახვილდეს საინვესტიციო პოლიტიკის რეგიონულ ასპექტებზე, მეტი ყურადღება უნდა გამახვილდეს მუნიციპალურ საინვესტიციო პოლიტიკაზე და საინვესტიციო ბიუჯეტის, როგორც რეგიონის მდგრადი განვითარების მთავარი ინსტრუმენტის ჩამოყალიბებაზე, საჭიროა რეგიონულ დონეზე ეკონომიკის სხვადასხვა დარგების საინვესტიციო მიმზიდველობის და კაპიტალის დაბანდების სავარაუდო პრიორიტეტული მიმართულებების გადახედვა.

კვლევის მიზნები და ამოცანები

კვლევის მიზნები და ამოცანები უკავშირდება სახელმწიფოს ეფექტური საინვესტიციო პოლიტიკის მეთოდოლოგიას, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს ქვეყანაში საინვესტიციო საქმიანობის გააქტიურებას, რათა მოხდეს ეკონომიკის ზრდა წარმოების ტემპებისა და მოცულობების მატება, საზოგადოებრივი წარმოების ეფექტიანობის ამაღლება და მისი სტრუქტურის შეცვლა, სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის დაჩქარება, სოციალური განვითარების ამოცანების რეალიზაცია.

წარმოდგენილი კვლევის მიზანს წარმოადგენს-ეფექტური საინვესტიციო პოლიტიკის მეთოდოლოგიის შეფასება. მიზნიდან გამომდინარე საჭიროდ მივიჩნით შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- საქართველოს ეკონომიკის საინვესტიციო პრიორიტეტების განსაზღვრა;
- ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის შეფასების მეთოდების სხვადასხვა ვარიანტების ანალიზი;
- საინვესტიციო პროცესებთან დაკავშირებული ეკონომიკური რისკების შესწავლა და ანალიზი;
- საქართველოს მთავრობის და სხვა დონორი ორგანიზაციების როლი სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირებაში;

საინვესტიციო პოლიტიკაზე საუბრისას აქცენტი უნდა გაკეთდეს რეგიონული და მუნიციპალური პოლიტიკის ხელშეწყობაზე. წარმოდგენილი კვლევის მიზანს წარმოადგენს-ეფექტური საინვესტიციო პოლიტიკის მეთოდოლოგიის შეფასება. მიზნიდან გამომდინარე საჭიროდ მივიჩნით შემდეგი ამოცანების გადაჭრა:

- საქართველოს ეკონომიკის საინვესტიციო პრიორიტეტების განსაზღვრა;

- ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის შეფასების მეთოდების სხვადასხვა ვარიანტების ანალიზი;
- საინვესტიციო პროცესებთან დაკავშირებული ეკონომიკური რისკების შესწავლა და ანალიზი;
- საქართველოს მთავრობის და სხვა დონორი ორგანიზაციების როლი სახელმწიფო საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირებაში;

კვლევის საგანია საინვესტიციო პროცესების მართვის მეთოდური და მეთოდოლოგიური მიდგომები, საქართველოს მთავრობის საპროგრამო დოკუმენტები, პარლამენტის მიერ მიღებული საკანონმდებლო აქტები, საქსტატისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საინფორმაციო-სტატისტიკური და ანალიტიკური მასალები, საერთაშორისო საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტების, საერთაშორისო და დამოუკიდებელი ექსპერტების მოსაზრებები, ხოლო ობიექტია არსებული საინვესტიციო პოლიტიკა, მისი რეალიზაციის მეთოდოლოგია, თუ რა ქმნის ზოგადად ქვეყანაში და მის კონკრეტულ რეგიონებში საინვესტიციო კლიმატს, როგორ უნდა შეეწყოს ხელი რეგიონებში ხელსაყრელი საინვესტიციო კლიმატის ფორმირებას, როგორ ფუნქციონირებენ ის კონკრეტული ინსტიტუციები, რომლებიც პასუხისმგებლები არიან საქართველოში სასურველი საინვესტიციო გარემოს ფორმირებაზე.

კვლევის მეთოდი და მეთოდოლოგია

კვლევის თეორიულ-მეთოდოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს: ქართველ და უცხოელ მეცნიერთა ფუნდამენტური ნაშრომები, მათ შორისაა პროფესორების: ნოდარ ჭითანავას, გივი გამსახურდიას, თემურ ბერიძის, რევაზ ბასარიას, რევაზ გოგობიას, რევაზ კაკულიას, ევგენი ბარათაშვილის, ელგუჯა მექვაბიშვილის, ვლადიმერ პაპავას, ავთანდილ სილაგაძის, შოთა ქისტაურის, ვლადიმერ ღლონტის, გედეონ ხელაიას, ლამარა ქოქიაურის, ლეო ჩიქავას, ნოდარ ხადურის, რამაზ აბესაძის, მიხეილ ჯიბუტის, იაკობ მესხიას, იური ანანიაშვილის, რონალდ სარჩიმელიას, ნიკოლოზ ბაკაშვილის, სლავა ფეტელავას, ლოიდ ქარჩავას, გიორგი შიხაშვილის, დავით ჩლაიძის, გიორგი ღვთაძის, იზოლდა ჭელიძის, მზევინარ ნოზაძის და სხვათა შრომები. ამ მეცნიერებმა შექმნეს ღირებული თეორიული და მეთოდოლოგიური კვლევები საქართველოს რეგიონების განვითარების ზოგადო პრობლემების, მათ შორის საქართველოს რეგიონების საინვესტიციო პოტენციალის განვითარების თვალსაზრისით.

მნიშვნელოვანია პროფ. ნ.ჭითანავას მოსაზრება, რომლებზეც იგი საუბრობს წიგნში „საქართველოს რეგიონების ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მიმართულებები გარდამავალ პერიოდში“, კერძოდ იგი ყურადღებას ამახვილებს რეგიონულ ეკონომიკურ პოლიტიკასა და მართვაზე, სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის მიზნებზე, მიმართულებებზე, მექანიზმებზე და გამოცდილებაზე. ჩვენთვის ასევე მნიშვნელოვანის მეცნიერის ერთ-ერთი ბოლო სტატია სადაც იგი საუბრობს საქართველოს ეკონომიკის 30 წლიანი პერიოდის სისტემურ ანალიზზე, კერძოდ იმის შესახებ, „რომ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში მკვეთრი ჩამორჩენა, ეროვნული სიმდიდრე უმოწყალოდ გაიფლანგა, მატერიალური წარმოების ბაზა გაჩანაგდა, დემოგრაფიული მდგომარეობა გაუარესდა, წარმოების ძირითადი ფაქტორები (მიწა, შრომა, კაპიტალი, მეწარმეობრივი უნარი, ინტეგრირებული ცოდნა, ეკონომიკის სახელმწიფოებრივი რეგულირება და ა.შ.) არაეფექტიანად გამოიყენება, დეინდუსტრიალიზაციის პროცესები სახეზეა, სასურსათო უსაფრთხოება რისკის ქვეშ დადგა, ძირითადად იმპორტირებულ პროდუქციაზე გავხდით დამოკიდებული, მეცნიერების ორგანიზაციული საფუძველი მოშლილია, განათლების სისტემა თანამედროვე მოთხოვნებს ჩამორჩა, სოფელი დაცარიელდა, უმუშევრობა მწვავე პრობლემაა.

მნიშვნელოვანია პროფ. ლამარა ქოქიაურის, როგორც ინვესტიციების და საინვესტიციო პროცესების მართვის მკვლევარის მოსაზრებები, იგი თვლის, რომ საქართველოში საინვესტიციო ურთიერთობების მოწესრიგება, ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შექმნა, საერთოდ საინვესტიციო საქმიანობის შეფასების სწორი სისტემის დანერგვა, უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა და ეფექტიანი დაბანდება, ინვესტიციის ბაზრის სწორი ფუნქციონირება, საინვესტიციო ბანკების შექმნა და სხვა აქტუალური საკითხების კვლევა ერთგვარი წინგადადგმული ნაბიჯი იქნება საინვესტიციო საქმიანობაში არსებული პრობლემების დაძლევის გზაზე.

მნიშვნელოვანია პროფ. გულნაზ ერქომაიშვილის მოსაზრება წიგნში „რაციონალური ეკონომიკური პოლიტიკა“, სადაც იგი ცალკე

ქვეთავად განიხილავს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისა და გამოყენების ეკონომიკურ პოლიტიკას საქართველოში და წერს, რომ საქართველოში მეწარმეობის განვითარებისათვის არსებითია პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (პუი) როლი. იგი ეკონომიკური ზრდის მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს. საქართველოში დღეისათვის არ არის ბევრი მსხვილი კორპორაცია და კომპანია, რომელთა შემოსავლებითაც შესაძლებელი იქნება ეკონომიკაში რეინვესტირება. ამიტომ უცხოურ კაპიტალზე საქართველოს დამოკიდებულება მეტად დიდია. თუმცა ყურადსაღებია უცხოელ ინვესტორთა საქმიანობასთან დაკავშირებული უარყოფითი შედეგებიც, კერძოდ, ჯერ ერთი, კონკურენტული უპირატესობების მქონე უცხოურ კორპორაციებს შეუძლიათ ეროვნული კომპანიების შევიწროვება საქონლის ბაზრებზე. მეორე, ეს კორპორაციები თვითონ იღებენ ეროვნულ ბაზრებზე არსებული რესურსების, მათ შორის ფინანსების, საგრძნობ ნაწილს და შესაბამისად, ამოსავალი ყოველთვის უნდა იყოს ეროვნული ინტერესების დაცვა.

მნიშვნელოვანია ჯონ მეინარდ კეინსის მოსაზრება წიგნში „დასაქმების, პროცენტის და ფულის ზოგადი თეორია“, სადაც წერს, რომ საინვესტიციო გადაწყვეტილებები ორიენტირებული უნდა იყოს კაპიტალის ზღვრულ ეფექტიანობაზე, რომელიც ისეთი სააღრიცხვო პროცენტის ტოლია, რომლითაც ერთმანეთს შეუდარებდნენ კაპიტალური ქონების მომსახურების ვადის განმავლობაში მისაღები შემოსავლების მიმდინარე ღირებულებას და მისი მიწოდების ფასს.

მნიშვნელოვანია პროფესორი ფრენსის ფუკუიამას მოსაზრება ახალი კორონავირუსის გამოწვევების დამატებით შესაძლებლობებში გარდაქმნის შესახებ. თავის ბოლო სტატიაში, რომელიც ჟურნალ „ამერიკულ ინტერესში“ გამოქვეყნდა იგი საუბრობს იმის შესახებ, რომ ზოგადად შეერთებულმა შტატებმა და სხვა ლიბერალურმა დემოკრატიებმა ჩინეთზე დამოკიდებულების შემცირება უნდა დაიწყონ. პანდემიამ აჩვენა, რომ ჩრდილოეთ ამერიკისა და ევროპის ჩინეთის მრეწველობაზე დამოკიდებულება კრიტიკულად მაღალ ნიშნულზეა. დღევანდელ მსოფლიოში უამრავი ადგილი მოიძებნება, სადაც

მრეწველობის გადატანა შეიძლება, ფასის ფაქტორის გარდა დროა დადვიქრდეთ სანდოობაზე და მდგრადობაზე, რომელთა უზრუნველყოფა დემოკრატიული ღირებულებების მქონე მოდელებში უკეთესად ხერხდება. ამ თვალსაზრისით კი საქართველოს ნამდვილად წარმატებულად შეუძლია პოზიციონირება საერთაშორისო ასპარეზზე, რასაც ხელს უწყობს პანდემიასთან ბრძოლაში და კრიზისების მართვის კუთხით არსებული შედეგებიც.

კვლევის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძველია ასევე საქართველოს მთავრობის საპროგრამო დოკუმენტები, პარლამენტის მიერ მიღებული საკანონმდებლო აქტები, საქსტატისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების საინფორმაციო-სტატისტიკური და ანალიტიკური მასალები, საერთაშორისო საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტების, საერთაშორისო და დამოუკიდებელი ექსპერტების მოსაზრებები, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატის, საქართველოს დამსაქმებელთა ასოციაციის, საქართველოს მცირე და საშუალო საწარმოთა ასოციაციის, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ოფიციალურ ვებგვერდებზე განთავსებული ინფორმაცია.

კვლევის დროს გამოყენებულ იქნა ზოგადმეცნიერული მეთოდები: ანალიზი, სინთეზი, დაკვირვება, შედარება, ჰიპოთეზა, ანალოგია, გამოვიყენეთ რაოდენობრივი კვლევის, რეგრესიული ანალიზის მეთოდები, რეგიონის ეკონომიკური, ლოგიკური, სტატისტიკური და შედარებითი ანალიზის მეთოდები, სისტემურ და ფაქტორულ ანალიზი. კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა განმეორებითი კვლევის და ჩაღრმავებული ინტერვიუს მეთოდები. მონაცემთა შეგროვების დროს გამოყენებულია ონლაინ, სატელეფონო და პირისპირ გამოკითხვის მეთოდები. რესპოდენტებს გაეგზავნათ კითხვარის ბმული ელექტრონულ ფოსტაზე, რომელსაც თან ახლდა შეკითხვების განმარტებები და დოქტორანტის საკონტაქტო ინფორმაცია. განისაზღვრა ფოკუსჯგუფები, გამოიკითხა რესპოდენტები, რომლებიც წარმოადგენენ ექსპერტებს ეკონომიკურ და პოლიტიკურ საკითხებში. მონაცემები შეგროვდა დროის დაახლოებით ერთ პერიოდში (2021 წლის იანვარი-2021 წლის აპრილი). მონაცემთა შეგროვების შემდეგ მოხდა მათი სიხშირული განაწილება წრიული დიაგრამების მეშვეობით. კვლევის პროცესში ჩვენთვის სასურველ მატერიალურ-ტექნიკურ ბაზას წარმოადგენდა სდაუსუს ელექტრონული ბიბლიოთეკის მასალები, ასევე

ELSEVIER-ის ბაზები: Scopus; Science Direct; Scival Funding (Funding Institutional), საგნობრივი 900-ზე მეტი წამყვანი საერთაშორისო რეფერირებადი ჟურნალი, ონლაინ რესურსები, რომლებზეც მსოფლიო პანდემიის პირობებში უფასოდ ხელმისაწვდომობას უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკა უზრუნველყოფდა. კვლევის პროცესში გამოვიყენეთ პირველადი და მეორადი კვლევა, უკვე გამოქვეყნებული მონაცემების ანალიზი, შევეცადეთ ეს ინფორმაცია ყოფილიყო ბოლო 5-3 წლის დიაპაზონში, რათა სურათი ყოფილიყო მაქსიმალურად რეალური.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე

- ჩამოყალიბებულია მოსაზრება საინვესტიციო მიმზიდველობის საზომი ინდიკატორების გადახედვის შესახებ;
- განზოგადებულია საინვესტიციო საქმიანობაზე სახელმწიფოს პირდაპირი ზემოქმედების მეთოდების ეფექტიანობა;
- ჩამოყალიბებულია მოსაზრება საინვესტიციო პროექტების შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალობის ხარისხის გაუმჯობესების აუცილებლობაზე;
- შემოთავაზებულია რეკომენდაცია შეიქმნას საინვესტიციო პოლიტიკის, საინვესტიციო გარემოს შეფასებისა და საინვესტიციო აქტივობის მონიტორინგის დამოუკიდებელი ინსტიტუტი;
- შემოთავაზებულია რეკომენდაცია უცხოური ინვესტიციების რეგიონულ ჭრილში განთავსებას საფუძვლად დაედოს რეგიონთაშორისი სოციალურ-ეკონომიკური გათანაბრების პრინციპი;

ნაშრომის პრაქტიკული ღირებულება

სადისერტაციო ნაშრომში ჩამოყალიბებული თეორიული დასკვნების და რეკომენდაციების პრაქტიკული განხორციელება ხელს შეუწყობს რეგიონული საინვესტიციო პროცესების ფორმირების თეორიულ-მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული ასპექტების სრულყოფას, რაც ბიზნესის წარმატებული განვითარების და როგორც რეგიონის, ისე მთლიანად ქვეყნის, ეკონომიკური კეთილდღეობის წინაპირობაა.

პირველი თავი. "სახელმწიფო საინვესტიციო პოტენციალის კვლევის თეორიული ასპექტები" შედგება 3 პარაგრაფისგან: 1.1 საინვესტიციო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულებები და ტენდენციები საქართველოში; 1.2 ინვესტიციების მართვა, გრინფილდ და ბრაუნფილდ ინვესტიციები; 1.3 რეგიონის საინვესტიციო პოტენციალი (იმერეთის რეგიონის მაგალითზე).

ეკონომიკურ პროცესებში ინვესტიციებს უკავია ცენტრალური ადგილი საწარმოს ზოგადი ეკონომიკური ზრდის და საინვესტიციო პოლიტიკის რეალიზაციის საქმეში. საინვესტიციო სქმიანობის ეფექტურობა პირდაპირაა დამოკიდებული საინვესტიციო პოლიტიკასთან, რომელიც წარმოადგენს საწარმოს საერთო ფინანსური სტრატეგიის ნაწილს.

საინვესტიციო პოლიტიკის ჩარჩო წარმოადგენს ყოვლისმომცველ კომპლექსს, რომელიც ემსახურება მნიშვნელოვანი კრიტერიუმების შემუშავებას. პირველი ეს არის ეროვნული საინვესტიციო პოლიტიკის სახელმძღვანელო მითითებების და სამოქმედო გეგმების ჩამოყალიბება, საერთაშორისო საინვესტიციო შეთანხმებების გათვალისწინებით. ეროვნული საინვესტიციო პოლიტიკის შესაძლებლობების განმტკიცების ჩარჩო არაერთხელ გამხდარა საერთაშორისო საინვესტიციო დებატებზე, როგორცაა UNCTAD-ის მსოფლიო საინვესტიციო ფორუმები, კონფერენციები და სხვა მთავრობათაშორისი შეხვედრები, განხილვის საგანი. საერთაშორისო ექსპერტები განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებდნენ უკუკავშირისა და ახალი პოლიტიკის პრიორიტეტების შესახებ. მსოფლიო დონეზე ეროვნული საინვესტიციო პოლიტიკის შესაძლებლობების განმტკიცება ხდება სიღარიბის შემცირების, სურსათის უვნებლობის, ჯანმრთელობის დაცვის, განათლებისა და კლიმატის ცვლილებების ფონზე.

საინვესტიციო პოლიტიკა ითვალისწინებს საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების და კონტროლის მექანიზმის დახვეწას. ამისათვის აუცილებელია საორგანიზაციო და საინვესტიციო საქმიანობაზე სახელმწიფოს პირდაპირი ზემოქმედების მეთოდების ეფექტურობის ამაღლება, რასაც უზრუნველყოფს ქვეყნის სამეცნიერო-ტექნიკური პოლიტიკა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის პოლიტიკა და ა.შ.

ბოლო წლებში ხშირად ხდება აპელირება, რომ საქართველოში მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოა და კიდევ მიმდინარეობს მუშაობა ამ გარემოს მაქსიმალურად გაუმჯობესებისათვის, აქედან გამომდინარე საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესების მაჩვენებელი შეგვიძლია გავზომოთ ეკონომიკის სხვა მნიშვნელოვან მაჩვენებლებთან ერთად, როგორცაა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობის დინამიკის მაჩვენებელი. მაგრამ პრობლემას ქმნის ის ფაქტორი, რომ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობაში დიდ წილს ქმნის ოფშორებიდან შემოსული ინვესტიციები, რომლებსაც საერთო არაფერი აქვთ უცხოელი ინვესტორებისათვის საინვესტიციო გარემოს

გაუმჯობესებასთან. პირიქით ნაციონალური და რეგიონალური ეკონომიკის დონეზე ფართოდ გავრცელებული ოფშორული სქემები იძლევა შთაბეჭდილებას, რომ ქვეყანაში არასასურველი ბიზნესგარემოა და რომ ბიზნესუბიექტები ეძებენ საგადასახადო თავშესაფრებს. აქედან გამომდინარე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა მხოლოდ მაშინ გამოდგება ქვეყანაში საინვესტიციო მიმზიდველობის საზომ ინდიკატორად, თუ ინვესტიციების საერთო შემოდინებას ქვეყანაში გამოვაკლებთ ოფშორებიდან შემოსულ საინვესტიციო მოცულობას. ამას ემატება დემოკრატიის, სამართლიანი და მიუკერძოებელი მართლმსაჯულებისა და ინვესტიციების დაცულობასთან დაკავშირებული სხვა საკითხები.

სახელმწიფო ინვესტიციების მართვის ეფექტიანობის შეფასებისათვის რამდენიმე საერთაშორისო ჩარჩო გამოიყოფა, რომლებიც იძლევა შესაძლებლობას იდენტიფიცირებულ იქნას სისტემის ის ძირითადი მახასიათებლები და გამოწვევები, რომლებიც არსებითია სახელმწიფო ინვესტიციების პროდუქტიულობისათვის ქვეყნის სპეციფიკის გათვალისწინებით. მათ შორის საყურადღებოა:

- საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) მიერ შემოთავაზებული სახელმწიფო ინვესტიციების მართვის პროცესის ეფექტიანობის შეფასების ჩარჩო;
- სახელმწიფო ხარჯების და ფინანსური ანგარიშვალდებულების (PEFA) შეფასების ჩარჩო (სახელმწიფო ინვესტიციების მართვა- PI-11);
- ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის რეკომენდაცია ეფექტიანი სახელმწიფო ინვესტიციების შესახებ მთავრობის სხვადასხვა დონეზე.

საქართველოსათვის სახელმწიფო ინვესტიციების მართვის (PIM) ჩარჩო ამ ეტაპზე განსაზღვრულია საინვესტიციო პროექტების მართვის გზამკვლევის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2016 წ. №191 დადგენილებითა და პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე საქართველოს ფინანსთა მინისტრის N385 ბრძანების შესაბამისი ნაწილით. კერძოდ, მთავრობის დადგენილება განსაზღვრავს სახელმწიფო ინვესტიციების განხორციელების პროცესის ზოგად ჩარჩოს, ხოლო „საინვესტიციო პროექტების მართვის მეთოდოლოგია“, როგორც კაპიტალური ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის ნაწილი, განსაზღვრავს დეტალურ მეთოდოლოგიურ მითითებებს, თუმცა ზემოაღნიშნული დოკუმენტები პრაქტიკაში სრულყოფილად დანერგილი არ არის.

საინვესტიციო საქმიანობის მართვის ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორი მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან. მაგალითად, რეგიონის განვითარების მაღალი ტემპები შესაძლებელია ერთის მხრივ მაღალშემოსავლიანი საინვესტიციო პროექტების მოზიდვის ხარჯზე, ხოლო მეორეს მხრივ არსებული საინვესტიციო პროგრამების რეალიზაციის დაჩქარების ხარჯზე.

„ერთ-ერთ ყველაზე სრულყოფილ და საერთაშორისო პრაქტიკით მიღებულ ჩარჩოს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) მიერ შემოთავაზებული სახელმწიფო ინვესტიციების მართვის პროცესის ეფექტიანობის შეფასების ჩარჩო წარმოადგენს (Public Investment Performance Assessment-PIMA), რომელიც სახელმწიფო ინვესტიციების მართვის პროცესს 3 ძირითად ეტაპად განიხილავს:

- საჯარო სექტორის მასშტაბით მდგრადი საინვესტიციო პოლიტიკის დაგეგმვა;
- საინვესტიციო რესურსების სწორი გადანაწილება სექტორებსა და პროექტებს შორის;
- პროექტების განხორციელება, ამასთან, შესაბამის ვადებსა და ბიუჯეტის შესაბამის ჩარჩოში.

„გრინფილდ-ინვესტიცია“ არის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ისეთი ფორმა, რომელიც საზღვარგარეთ ახალი საწარმოს ნულიდან შექმნის ან/და უკვე არსებულის გაფართოების მიზნით ხორციელდება. ასეთი ტიპის ინვესტიციებს, ძირითადად, დიდი საერთაშორისო კორპორაციები მიმართავენ და თავიანთ გადაწყვეტილებებს ადგილობრვ მთავრობებს, ლოკალური სამუშაო ძალის აქტიური ჩართვით აწონებენ. გრინფილდ ინვესტიციების სხვა საინტერესო ელემენტებია: ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა, კვალიფიციური კადრების მომზადება, ახალი ბაზრების ათვისება და (უმეტეს შემთხვევაში) ექსპორტის ზრდა. თუმცა, მეორე მხრივ, ასეთი ტიპის ინვესტიციებს გარკვეული ნაკლოვანებებიც აქვთ, რაც გამოიხატება იმავე დარგში მოღვაწე ადგილობრივი მცირე მეწარმეების შესაძლო „განადგურებით“, ძლიერი კონკურენციის ფონზე. ინვესტიციის მიმღები ქვეყნების/ეკონომიკების შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, ისინი გრინფილდ ინვესტიორებს სხვადასხვა შეღავათიან პირობებს სთავაზობენ: მოქნილი საგადასახო პირობები, სუბსიდიები, გარკვეულ რესურსებთან წვდომა და ა.შ.

„გრინფილდ-ინვესტიციის“ ალტერნატივად შესაძლოა „ბრაუნფილდ-ინვესტიცია“ განვიხილოთ, რომელიც კომპანიის ან

მთავრობის მიერ უკვე არსებული საწარმოს შესყიდვას ან/და იჯარით აღებას გულისხმობს, ახალი წარმოების დასაწყებად. ასეთი ინვესტიციის მაგალითად შეიძლება განვიხილოთ ადგილობრივი მანქანის მწარმოებელი კომპანიის მიერ (მაგ.: გერმანული BMW), საზღვარგარეთ მოქმედი საბურავების (ფრანგული Michelin) კომპანიის შექმნა. ამ სტრატეგიასაც მთელი რიგი თავისებურებები ახასიათებს, საჭირო პროცესის სწორად მომზადება. მოქმედი კომპანიის შექმნისას მყიდველი იღებს მისი მართვის უფლებას, უფლებას პერსონალზე, ტექნოლოგიებზე, სასაქონლო მარკაზე, მარკეტინგულ ქსელებზე და ა.შ. შექმნილი საწარმოს ყველა რგოლი აგრძელებს ფუნქციონირებას და ინტეგრირებას საერთაშორისო სივრცეში. ეს სტრატეგია მოითხოვს საწარმოო ძალების გაძლიერებას. დასავლეთ ევროპაში მოსახლეობის ზრდამ შექმნა მოთხოვნა ყოფილი სამრეწველო საწარმოების „ბრუნვად“ ქცეული ტერიტორიების ხელახალ გამოყენებასთან დაკავშირებით, მაგრამ ეს ტერიტორიები მაინც გამოუყენებელი რჩებოდა 10 – 20 წლის განმავლობაში. საქართველოში, სადაც საცხოვრებელ სახლებზე შედარებით დაბალი საბაზრო მოთხოვნაა, ეს მიტოვებული ტერიტორიები შეიძლება ასეთად დარჩეს ბევრი წლის განმავლობაში.

რეგიონების საინვესტიციო მიმზიდველობა (investment preference of regions) ქვეყნის ცალკეული რეგიონების ინტეგრალური მახასიათებელია, ამ რეგიონებში საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელების ეფექტურობის პოზიციიდან. „სახელმწიფოს რეგიონულმა პოლიტიკამ უნდა უზრუნველყოს ქვეყნის მთლიანობა და სახელმწიფოს სტაბილურობა, ქვეყნის ტერიტორიის შემადგენელი ნაწილების (რეგიონები) სახელმწიფოებრივი, ეკონომიკური, სოციალური, კულტურული და ეკოლოგიური განვითარების კომპლექსურობა.

ქვეყნის ყველა რეგიონი თანაბრად განვითარებული ვერ იქნება, ამიტომ სწორედ რეგიონული პოლიტიკა აყალიბებს იმ განსხვავებულ მიდგომებს, რითაც ეს სიტუაცია უნდა დარეგულირდეს. ასეთი რეგიონების მიმართ ტარდება სელექციური სახელმწიფო მხარდაჭერის პოლიტიკა, რომლის ობიექტებს შეადგენენ პრობლემური რეგიონები, დეპრესიული ტერიტორიები, ახლად ასათვისებელი რაიონები, სუსტად განვითარებული საზღვრისპირა ტერიტორიები, ეკოლოგიური უბედურების რაიონები და ა.შ. ამ შერჩევის მიხედვით განისაზღვრება რეგიონული პოლიტიკის შესაბამისი ინსტრუმენტების ნუსხა.

მეორე თავი. „საქართველოს საინვესტიციო პოტენციალის შეფასების მეთოდები და მათი სრულყოფის შესაძლებლობები“

წარმოდგენილია 3 პარაგრაფით: 2.1 ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის შეფასების მეთოდები; 2.2 ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის შეფასების მეთოდების განსხვავებული ვარიანტების შედარებითი ანალიზი და ოპტიმალური არჩევანი; 2.3 უცხოური ინვესტიციების სახელმწიფო რეგულირების პოლიტიკა, ეკონომიკური რისკი და რისკის მართვის თავისებურებები.

საინვესტიციო პოლიტიკა ეფუძნება მოსალოდნელი შედეგების ზუსტ გაანგარიშებას, ამიტომ ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის შეფასება თავის თავში მოიცავს მაჩვენებლების დიდ ჯგუფს, რომელიც იძლევა ინიციატივის პერსპექტივის რეალურ სურათს. „ინვესტორებს, მათ მიერ დაბანდებული კაპიტალიდან ბუნებრივია, მოგების მიღება აინტერესებთ. ამიტომ, ინვესტორები შეისწავლიან როგორი მდგომარეობა უკავია კომპანიებს საფონდო ბირჟებზე. რამდენად მომგებიანია მათი აქციები და როგორია რისკები. ანალიზისათვის მარტო ფინანსური ანგარიშგების ინფორმაციის ანალიზი არ კმარა. საჭიროა დამატებითი ინფორმაცია, რომელსაც ინვესტორები საწარმოებისაგან და საფონდო ბირჟებისაგან მოითხოვენ. ინვესტორები შეისწავლიან ინვესტიციების ეფექტიანობის სხვადასხვა ფარდობით მაჩვენებლებს, როგორცაა: შემოსავალი ერთ აქციაზე, დივიდენდი ერთ აქციაზე, ერთი აქციის ფასი, აქციის რენტაბელობა, შემოსავალი დივიდენდიდან, აქციის კოტირების კოეფიციენტი. კოეფიციენტი აჩვენებს ერთი ჩვეულებრივი აქციიდან მოსალოდნელი შემოსავლის მაქსიმუმს. იგი გავლენას ახდენს აქციის საბაზრო ფასზე. აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებით ამ მაჩვენებელს ეწოდება საბაზისო შემოსავალი ერთ აქციაზე.

განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში გამოიყენება ინვესტიციების ეკონომიკური ეფექტიანობის გამოსათვლელი განსხვავებული მეთოდოლოგია. მათ შორის შედარებით პოპულარულია გაეროს სამრეწველო მიმართულების ცენტრის მეთოდოლოგია, რომელიც შემუშავებულ იქნა 1990 წლებში ცნობილი მეცნიერების, ექსპერტების, ბანკირების, კონსალტინგური ოპერაციების სპეციალისტების მიერ. მათ მიზანს წარმოადგენდა განვითარებული ქვეყნებისათვის მიეცათ ინსტრუმენტები, რათა მათ სრულყოფილად მოეხდინათ საინვესტიციო პროექტების ტექნიკურ-ეკონომიკური დასაბუთებულობა. თანამედროვე ეტაპზე ამ ტექნოლოგიებს წარმატებით იყენებს არაერთი ქვეყანა, რაც იძლევა საინვესტიციო პროცესების უკეთ შეფასების საშუალებას.

საინვესტიციო ხასიათის მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესს საფუძვლად უდევს სავარაუდო ინვესტიციებისა და მომავალი ფულადი შემოსვლების მოცულობების შეფასება და შედარება. ფორმალიზებული კრიტერიუმების გამოყენებით ანალიზის საერთო ლოგიკა მარტივია და ცხადი— ინვესტიციების აუცილებელი მოცულობა უნდა შედარდეს პროგნოზირებულ შემოსავლებს. რადგანაც ეს მაჩვენებლები ეკუთვნის დროის სხვადასხვა მომენტებს, ძირითადი პრობლემა არის მათი შედარებითობა. ამ პრობლემისადმი დამოკიდებულება, არსებული სუბიექტური და ობიექტური პირობებიდან (ინფლაციის ტემპი, ინვესტიციების და გენერირებული შემოსავლების სიდიდე, პროგნოზირების ჰორიზონტი და სიღრმე, ანალიტიკოსის კვალიფიკაციის დონე და ა.შ.) გამომდინარე შეიძლება იყოს სხვადასხვა.

საინვესტიციო პროექტების ეფექტიანობის შეფასება საინვესტიციო ანალიზის ძირითადი ელემენტია. ის სწორი საინვესტიციო პოლიტიკის განხორციელების და რისის მინიმუმაციის ერთ-ერთ უმთავრესი ინსტრუმენტია. ამიტომაც ინვესტირება ეყრდნობა მაჩვენებლების კომპლექსს და კრიტერიუმების სისტემას. როგორც წესი, ანალიზი ხორციელდება წლების მიხედვით, მაგრამ ეს შეზღუდვა არ არის უპირობო და აუცილებელი; ზოგადად ანალიზი შეიძლება ჩატარდეს დროის ნებისმიერი ხანგრძლივობის საბაზო პერიოდებისთვის (თვე, კვარტალი, წელიწადი, ხუთი წელი და ა.შ.), მთავარია ფულადი ნაკადის ელემენტების და საპროცენტო განაკვეთის მნიშვნელობები შეესაბამებოდეს დროის შერჩეულ პერიოდს. იგულისხმება, რომ ინვესტირება, მთლიანი მოცულობით სრულდება წლის ბოლოს, რომელიც წინ უსწრებს პროექტით გენერირებული ფულადი სახსრების შემოდინების პირველ წელიწადს, თუმცა ინვესტირება შესაძლებელია ხდებოდეს რამდენიმე შემდგომი წლის განმავლობაშიც. ფულადი სახსრების შემოდინებას (გადინებას) ადგილი აქვს საანგარიშო წლის ბოლოს. ეს ლოგიკა სავსებით მისაღებია და გამართლებული, რადგან ზუსტად ასე იანგარიშება მოგება—მზარდი ჯამით საანგარიშო წლის ბოლოსთვის.

საინვესტიციო პროცესების ეკონომიკურ მიზიდველობას განსაზღვრავს დროის დიდ პერიოდში გაწერილი მოვლენები, სადაც გაურკვეველობა დაყვანილ უნდა იქნეს მინიმუმამდე და დეტალურად უნდა მოხდეს საინვესტიციო პროექტების ეფექტიანობის შეფასება, მაგალითად დისკონტირებულ შეფასებებზე დამყარებული მეთოდებით. საინვესტიციო პროექტების ანალიზის დროს დისკონტირების გამოყენებული კოეფიციენტი უნდა შეესაბამებოდეს საინვესტიციო

პროექტის საფუძველში ჩადებულ პერიოდს, მაგალითად წლიური განაკვეთი შეიძლება აღებული იქნას მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პერიოდის ხანგრძლივობა შეადგენს ერთ წელიწადს. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ პროექტების ანალიზის შეფასების მეთოდების გამოყენება გულისხმობს გამოყენებული საპროგნოზო შეფასებებისა და განაგარიშებების სიმრავლეს. სიმრავლე განისაზღვრება როგორც რიგი კრიტერიუმების გამოყენების შესაძლებლობით, ასევე ძირითადი პარამეტრების ვარიანტების უპირობო მიზანშეწონილობით. ეს მიიღწევა ელექტრონულ ცხრილებში იმიტაციური მოდელების გამოყენებით. კრიტერიუმები, გამოყენებული საინვესტიციო საქმიანობის ანალიზის დროს, იმის და მიხედვით, გამოიყენება თუ არა დროითი პარამეტრი, შეიძლება დაიყოს ორ ჯგუფად—დაფუძნებული დისკონტირებულ შეფასებებზე და დაფუძნებული სააღრიცხვო განაკვეთზე.

პირველ ჯგუფს მიეკუთვნება კრიტერიუმები:

- სუფთა დაყვანილი ეფექტიანობა (Net Present Value, NPV);
- ინვესტიციების რენტაბელობის ინდექსი (Profitability Index, PI);
- მოგების შიდა ნორმა (Internal Rate of Return, IRR);
- მოგების მოდიფიცირებული შიდა ნორმა (Modified Internal Rate of Return, MIRR);
- ინვესტიციების ამოგების დისკონტირებული ვადა (Discounted Payback Period, DPP).

კრიტერიუმების მეორე ჯგუფს მიეკუთვნება:

- ინვესტიციების ამოგების ვადა (Payback Period, PP) და
- ინვესტიციების ეფექტიანობის კოეფიციენტი (Accounting Rate of Return, ARR).

იმისათვის, რომ ეკონომიკური რისკები ვმართოთ ისინი ჯერ უნდა შევაფასოთ. რისკების შეფასების მეთოდები შეგვიძლია ორ დიდ ჯგუფად დავყოთ:

1. რისკების ხარისხობრივი შეფასების მეთოდები, რომელშიც გამოიყენება ბიზნეს პროექტების შემუშავების დროს, კერძოდ ესენია:
 - ექსპერტული მეთოდი, ე.წ. დელფის მეთოდი, რომელიც რისკის საბოლოო სიდიდის მიღებამდე გვთავაზობს შევისწავლოთ ცალკეული ექსპერტის მოსაზრება;
 - ხარჯების მიზანშეწონილობის მეთოდი, რომელიც ორიენტირებულია ინვესტირების თითოეულ ეტაპზე კაპიტალისათვის პოტენციური საშიშროების გამოვლენაზე, რატა დიდი რისკის წარმოშობის შემთხვევაში შეწყდეს კაპიტალდაბანდება;

- ანალოგიის მეთოდი, რომელიც გამოიყენება განმეორებადი ან ძალზე მსგავსი რისკების შემთხვევაში;
- 2. რისკების რაოდენობრივი შეფასების მეთოდები, რომელშიც გამოიყენება რისკების სიდიდის რიცხობრივი მნიშვნელობის დასადგენად, კერძოდ;
- პროექტის ზღვრული მდგრადობის დონის გაანგარიშება, მაგალითად, წარმოებისთვის, ეს არის გამოშვებული პროდუქციის მინიმალური მოცულობის განსაზღვრა;
- მისი მგრძობელობის ანალიზი, ხორციელდება პროექტის შესრულების ეფექტიანობის მაჩვენებლების გაანგარიშება, თითოეული პარამეტრის ცალკეული რყევის გავალისწინებით, როგორც შეიძლება იყოს გაყიდვების მოცულობა, ფასდაკლების მაჩვენებელი და ა.შ.
- პროექტის განვითარების შესაძლო ვარიანტების ანალიზი, ეფექტიანობის მაჩვენებლების შეფასება;
- რისკების მოდელირება მონტე-კარლოს მეთოდით, როდესაც გამოიყენება სხვადასხვა სიტუაციების იმიტაცია რისკების ხელოვნურად გაზრდით, რათა შეფასდეს პროექტის სიმყარე.

მესამე თავი. „სახელმწიფოს აქტიური საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირების მოდელი“ შედგება 3 პარაგრაფისგან: 3.1 საქართველოს მთავრობის და სხვა დონორი ორგანიზაციების როლი საქართველოს საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირებაში; 3.2 ურთიერთდამოკიდებულება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებსა და მთლიანი შიდა პროდუქტს(მშპ) შორის; 3.3 საქართველოს ეკონომიკის დარგების საინვესტიციო მიმზიდველობა და კაპიტალის დაბანდების პრიორიტეტული მიმართულებები.

საინვესტიციო პოლიტიკის სახელმწიფო ინსტრუმენტები სამ დიდი ჯგუფად იყოფა: მაკროეკონომიკური, მიკროეკონომიკური და ინსტიტუციონალური. მაკროეკონომიკურს მიეკუთვნება ინსტრუმენტები, რომლებიც განსაზღვრავს ინვესტიციების საერთოეკონომიკურ კლიმატს, გავლენას ახდენს საპროცენტო განაკვეთზე, შიდასავაჭრო რეჟიმი და ა.შ. მიკროეკონომიკურ ჯგუფს მიეკუთვნება ინსტრუმენტები, რომელიც ეკონომიკის დარგობრივ ჭრილში მუშაობს, ბუნებრივი რესურსების მოპოვება, სოციალური ტვირთი, ამორტიზაციის ნორმა, გარანტიები და ა.შ. ინსტიტუციონალურ ჯგუფს მიეკუთვნება ინსტრუმენტები, რომლითაც უნდა მოხდეს საინვესტიციო პროგრამების კოორდინაცია კერძო ინვესტორებსა და

ბაზრის სხვა მონაწილეებს შორის. საქართველოს მთავრობა აყალიბებს ქვეყნის საინვესტიციო პოლიტიკას მის სისტემაში მოქმედი ინსტიტუციების საშუალებით და განსაზღვრავს მათ ფუნქციებს, ერთ-ერთ ასეთ ინსტიტუტს საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს ქვესისტემაში მოქმედი საინვესტიციო პოლიტიკისა და ინვესტიციების მხარდაჭერის დეპარტამენტი წარმოადგენს, რომელიც საქართველოს მთავრობის 2016 წლის #303 დადგენილებით შეიქმნა, შემდეგი ფუნქციებით: საქართველოს საინვესტიციო პოლიტიკის შემუშავების, ინვესტიციების განხორციელებისა და ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს ფორმირების ხელშეწყობა, მათი რეალიზაციისათვის საჭირო ღონისძიებათა კოორდინაცია და მონიტორინგი; საინვესტიციო პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო უწყებებს შორის ეფექტიანი კომუნიკაცია და კოორდინაცია; მსხვილ ან/და სტრატეგიულ საინვესტიციო პროექტებზე, პოლიტიკის ფარგლებში, შესაბამისი რეაგირების განხორციელება; საჭიროების შემთხვევაში, კონკრეტულ საინვესტიციო პროექტზე დეტალური ანალიზის მომზადება; ინვესტორთან პირდაპირი და მჭიდრო კომუნიკაცია და მისი მხარდაჭერა; საინვესტიციო პოლიტიკის განხორციელების პროცესში არსებული პრობლემებისა და განვითარების შესაძლებლობების გამოვლენა; ინვესტიციების ზრდის ხელშეწყობი ინიციატივებისა და რეფორმების განხორციელების ხელშეწყობა.

სხვადასხვა სახელმწიფო საინვესტიციო პროექტებით სახელმწიფო პირდაპირ მონაწილეობს საინვესტიციო საქმიანობაში, ასეთი შეიძლება იყოს ნავთობსადენის მშენებლობა ან ფინანსირება მიზნობრივი პროგრამებით, სახელმწიფო მიზნებისათვის აუცილებელი კაპიტალდაბანდებების რეალიზაცია, სახელმწიფო ინტერესებში არსებული აქტივების შექმნა, საინვესტიციო მიზნებით წარდგენილი საბიუჯეტო კრედიტი, სახელმწიფო გარანტიების წარდგენა, საინვესტიციო პროექტების ექსპერტიზის ჩატარება და ა.შ. როგორც წესი სახელმწიფო ინვესტიციების მნიშვნელოვან ნაწილს აქვს სოციალური ხასიათი, რაც თავის მხრივ ართულებს მათი ეკონომიკური ეფექტურობის შეფასებას. ასეთი შეიძლება იყოს საინფორმაციო სისტემებსა და სატრანსპორტო ინფრანსტრუქტურაში ინვესტირება. ასეთი ინვესტიციები ხასიათდება ამოსყიდვის ხანგრძლივობით და მნიშვნელოვანი შიდა ეფექტებით.

2020 წლის ბოლოს საქართველოს მთავრობის მიერ მომზადდა ინვესტიციების მოზიდვის სტრატეგია საერთაშორისო ექსპერტების აქტიური მონაწილეობით და საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის International Finance Corporation-IFC მეთოდოლოგიური მითითებებით, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყანაში მაღალტექნოლოგიური, ღრმა ცოდნაზე დაფუძნებული და სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას. სტრატეგიაზე მუშაობა დიდი ხანია მიმდინარეობს, ეს პროცესი ითვალისწინებდა საქართველოს ეკონომიკისათვის ისეთი პრიორიტეტული დარგების ანალიზს, როგორებიცაა: ტანსაცმლისა და ფეხსაცმლის წარმოება, საავიაციო და საავტომობილო ნაწილების წარმოება, ჰოსპიტალიტი, ბიზნეს პროცესების აუტსორსინგი და ელექტრონაწილების წარმოება, ასევე პირდაპირი/არაპირდაპირი ინსტრუმენტებით ინვესტიციის მოზიდვის კონკრეტულ სამოქმედო გეგმები.

საქართველოს მთავრობა, კავკასიაში EBRD-ის ხელმძღვანელობასთან ერთად, ქვეყნის განვითარების 10 წლიანი სტრატეგიის შექმნაზე მუშაობს და არსებულ კრიზისულ ვითარებაში ქვეყნისთვის სტრატეგიულად მნიშვნელოვან რეფორმებსა და ამოცანებზე ამახვილებს ყურადღებას. გამოიკვეთა პრიორიტეტული მიმართულებები:

- ტურიზმის სექტორის აღდგენა;
- განახლებადი ენერჯის სექტორების დივერსიფიკაცია;
- პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების აღდგენა;
- გრძელვადიანი ეკონომიკური განვითარების გეგმა;
- სასამართლო რეფორმა;
- განათლების სისტემის რეფორმა იმ სამუშაო ძალის შესაქმნელად, რომელიც აკმაყოფილებს ბიზნესის მოთხოვნებს;
- ევროკავშირის რეგულაციებთან ჰარმონიზაცია, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შეთანხმების შესაბამისად;
- ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის გაგრძელება საქართველოს სტრატეგიული გეოგრაფიული მდებარეობის გათვალისწინებით;
- კაპიტალის ბაზრების განვითარება მცირე და საშუალო საწარმოებისთვის დაფინანსებაზე წვდომის დივერსიფიცირებისთვის;
- სოფლის მეურნეობის სექტორში ინვესტირების პოტენციალის შემდგომი ზრდა რეფორმების წახალისების გზით.

„ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციამ (OECD) მოამზადა საქართველოს საინვესტიციო პოლიტიკის შეფასების დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს ინფორმაციას ქვეყანაში არსებულ საინვესტიციო გარემოზე და რეკომენდაციებს გასაქარებელი რეფორმების შესახებ. მსგავსი კვლევა აღნიშნული ორგანიზაციის მხრიდან პირველად ჩატარდა. საინვესტიციო პოლიტიკის შეფასების საფუძველზე, საქართველოს პირველად მიენიჭა რეიტინგი ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) კვლევაში FDI Regulatory Restrictiveness Index. აღნიშნულ კვლევაში საქართველომ დაიკავა მე-8 პოზიცია 82 ქვეყანას შორის, როგორც მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე ღია ეკონომიკა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის კუთხით. კვლევა მოიცავს ქვეყანაში არსებული 22 ეკონომიკური სექტორის შესწავლას და პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციების მოზიდვასთან დაკავშირებული ბარიერების იდენტიფიცირებას.

საინვესტიციო მიმზიდველობა გულისხმობს იმ ფინანსური, ეკონომიკური, კომერციული, ხარისხობრივი მაჩვენებლების თავმოყრას, რომლებიც გამოხატავენ კომპანიის სტაბილურ განვითარებას შიდა და გარე ბაზარზე. საინვესტიციო მიმზიდველობის განსაზღვრა შემდეგ მიზნებს ემსახურება:

- ორგანიზაციის მდგომარეობის და მისი შემდგომი განვითარების მიმართულებების განსაზღვრა;

- ახალი ინვესტიციების მოზიდვისათვის საშუალებათა გამონახვა;

საინვესტიციო მიმზიდველობა თავის თავში მოიცავს იმ ქმედებათა ერთობლიობას, რომლებიც აუცილებლად უნდა შესრულდეს, რათა პოტენციურ ინვესტორს დავანახოთ რეალური და პროექტის სამომავლო მომგებიანობა. აუცილებელია იმის დადასტურება, რომ კომპანიის საინვესტიციო მიმზიდველობა მაღალია, ამისათვის განსხვავებული მეთოდოლოგია გამოიყენება.

- ინტეგრალური მეთოდი, რომლის დროსაც ორგანიზაციის საქმიანობის ყველა მიმართულება ჯგუფდება ცალკეულ ნაწილებად და ხდება მათი ეფექტურობის შეფასება. ერთიანდება სამი ძირითადი დამოუკიდებელი განაყოფი-საერთო, სპეციალური და საკონტროლო, განიხილება ორგანიზაციის საბაზრო მდგომარეობა, რეპუტაცია, სხვადასხვა მომწოდებლებზე დამოკიდებულება, მმართველობის ეფექტურობა;

- საექსპერტო მეთოდი, რომელიც ხასიათდება შეფასების უნივერსალური კრიტერიუმებით, ორგანიზაციის ფინანსური

განვითარების პროცესში მისი ძლიერი და სუსტი მხარეების გამოვლენის მიზნით, იგი თავის თავში მოიცავს საქმიანობის მიმდინარე მდგომარეობას, სტრატეგიულ დაგეგმვას, განვითარებას და რეფორმების შესაძლებლობებს;

- ფულადი ნაკადების დისკონტირება, გულისხმობს ფულადი გამოხატულებით ინვესტირების სამომავლო ღირებულების შეფასებას, განისაზღვრება ორგანიზაციის ფინანსური მიმზიდველობის გაუმჯობესების რეკომენდაციები;

საქართველოში საინვესტიციო მიმზიდველობის და ინვესტიციების მოზიდვის შემაფერხებელი ფაქტორები შემდეგნაირად კლასიფიცირდება: დადებით ფაქტორთა ჯგუფშია: ლიბერალური საგადასახადო რეჟიმი, საბაჟო სექტორის რეფორმა, ლიცენზიების და ნებართვების მოდერნიზებული სისტემა, პრივატიზაცია, ცვლილებები შრომის კოდექსში, კრიმინალთან და კორუფციასთან ბრძოლა, თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა, ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილება, საქართველო-ევროკავშირის ეკონომიკური ურთიერთანამშრომლობა, კანონმდებლობა, გამართული საბანკო სისტემა. უარყოფით ფაქტორთა ჯგუფშია: საფონდო ბირჟის არასრულყოფილი მუშაობა, სარგებლის მაღალი განაკვეთები, მცირე ბაზარი და ამ ბაზარზე სამუშაო ძალის დაბალი კვალიფიკაცია, სიღარიბის მაღალი მაჩვენებელი, პოლიტიკური რიკები, საკუთრების უფლების დაცვა.

XXI საუკუნე ინოვაციების საუკუნეა. თანამედროვე ეტაპზე ნათლად იკვეთება ეკონომიკაში ინოვაციების როლი, რომელიც ვლინდება მის ფუნქციებში, ესაა ეკონომიკის ზრდა ხანგრძლივ პერიოდში. ინოვაციები ჯერ კიდევ ინდუსტრიულ საზოგადოებაში გამოვიდა წინა პლანზე. ხოლო ინფორმაციული ეპოქის საზოგადოებაში ინოვაციებმა მყარად დაიკავე ძირითადი გენერატორის ადგილი ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის ზრდაში, ინოვაციებით უნდა მოხდეს როგორც მთლიანად ქვეყნის, ასევე ეკონომიკური სუბიექტების კონკურენტუნარიანობის ამაღლება. ინოვაციური წარმოებით უნდა მოხდეს ეკონომიკაში ახალი დარგების შექმნა. სიღრმისეული ცვლილებების გატარებით მომხმარებელს მან უნდა მიაწოდოს რადიკალურად ახალი პროდუქტი და მომსახურება, ასევე შეუძლია გააუმჯობესოს უკვე არსებული პროდუქცია და მომსახურება. ინოვაციები მოგების გენერატორებს წარმოადგენენ. ინოვაციები ქმნის შესაძლებლობებს მიიღონ მაღალი მოგება უფრო მაღალი ხარისხის პროდუქციის შექმნით, თვითღირებულის შემცირებით, მწარმოებლურობის

ამაღლებით და ა.შ.. ესაა დროის დაზოგვა და სამუშაო პირობების გაუმჯობესება, ესაა წარმოების დანახარჯების შემცირება, ადამიანის მზარდი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. ახალი ინოვაციის ათვისება მოითხოვს შესაბამისი კვალიფიკაციის დაუფლებას, რაც, თავის მხრივ, იწვევს როგორც საერთო, ისე პროფესიული განათლების დონის ამაღლებას და მათ რაოდენობრივ ზრდას. ინოვაციები განაპირობებს ახალი ან გაუმჯობესებული თვისებების მქონე პროდუქციის წარმოებას, რომელიც უფრო შესაბამისი იქნება ადამიანის მოთხოვნილებასთან და უზრუნველყოფს უფრო ხარისხიან მომსახურებას. ინოვაციები ახდენენ პოტენციური მყიდველების წრის გაფართოება, ბაზრის წილის გაზრდა, ბაზრის ახალი სეგმენტების დაპყრობა, მდგომარეობის გამყარება და სტაბილიზება ბაზარზე. ინოვაციური სფეროს მცირე და საშუალო ორგანიზაციებს შეიძლება მივაკუთნოთ: ვენჩურული ორგანიზაციები-ტექნოლოგიური ორგანიზაციები, რომლებიც ახორციელებენ მაღალი რისკის შემცველ პროექტებს. მათი დაფინანსებისათვის იქმნება სპეციალური ვენჩურული ფონდები. მათი განვითარების კონცეფცია მდგომარეობს იდეაში, ინოვაციაში, ინვესტიციებში, საცდელ-საკონსტრუქტორო ან სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებზე ინოვაციური საცდელი პროდუქციის პარტიის წარმოებაში. ვენჩურული ტექნოლოგიური ბიზნესი წარმოადგენს ქვეყნის თანამედროვე განვითარების ბაზას, პოსტინდუსტრიული და ცოდნის ეკონომიკის შექმნით.

ინვესტირებული კომპანიის მიღწევებმა ინვესტორის საქმიანობა უნდა გაამარტივოს, გახადოს მოდერნიზებული, ხელი შეუწყოს ხარჯების შემცირებას, წარმოების პროცესს. რამდენ სფეროში მომუშავე ვენჩურული კაპიტალის კომპანიაც არსებობს, იმდენივე და მეტ სტარტაპს აქვს შანსი დაფინანსდეს და იდეები რეალობად აქციოს. „ბიუჯეტის შემოსავლები მეტწილად საგადასახადო შემოსავლებზეა დამოკიდებული. ვენჩურული კაპიტალით ხდება დაფინანსება ეკონომიკის ისეთი დარგების, რომელთა განვითარება ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ წინსვლას და მისთვის საერთაშორისო ეკონომიკაში სათანადო ადგილის დამკვიდრებას. მოცემულ დარგებში ბიზნესის გაძლიერებას ბუნებრივად მოყვება, როგორც დასაქმების, ასევე დასაბეგრი შემოსავლების ზრდა, რომლებსაც პირდაპირ ეფექტი აქვთ საბიუჯეტო შემოსავლების ზრდაზე.

მსოფლიო მომხმარებელთა შორის გაყინული ხილის მოთხოვნა სულ უფრო იზრდება. საერთაშორისო სააგენტო BusinessStar-ის მონაცემებით გაყინული ხილის ევროპული ბაზარი 310 ათას ტონას აღემატება, ხოლო

წარმოებული პროდუქციის ზრდა 3,4% წელიწადში. თანამედროვე ეატპზე გაყინული ხილის უმსხვილესი მწარმოებელი ქვეყნები არიან ჩინეთი, პოლონეთი, ესპანეთი, გერმანია და ა.შ. ჩვენი აზრით კაპიტალის დაბანდების სავარაუდო პრიორიტეტულ მიმართულებად საქართველოში გაყინული ხილის წარმოება მიგვაჩნია, მითუმეტეს საქართველოს უკვე აქვს ამ მხრივ გარკვეული გამოცდილება. მიუხედავად მაღალი რენტაბელობისა და კონკურენციის დაბალი მაჩვენებლისა, მოცემულ სექტორში მომუშავე კომპანიებს პრობლემები მაინც აქვთ.

კაპიტალის დაბანდების სავარაუდო პრიორიტეტულ მიმართულებად საქართველოში ტექსტილის წარმოება მიგვაჩნია, ქსოვილის ადგილობრივი წარმოება დიდი შველა იქნებოდა ამ დარგის განვითარებისათვის, მითუმეტეს საქართველოს უკვე აქვს ამ მხრივ გარკვეული გამოცდილება. ის რომ ბაზარზე მზა ტანსაცმელზე დიდი მოთხოვნა ამას სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებიც მეტყველებს. ამჟამად საქართველოში ოპერირებს 200-მდე ტანსაცმლის საწარმო, რომელთაგან დიდი ნაწილი (95%) მიკრო ბიზნესია, დაახლოებით 15 მათგანში მუშაობს 40 ზე მეტი თანამშრომელი, მათ შორის 4 დაფუძნებულია თურქული ინვესტიციებით აჭარის რეგიონში, 2 საწარმო ქართული ინვესტიციით ოპერირებს ქუთაისში და ტყიბულში, დანარჩენი კომპანიები მდებარეობენ თბილისში ან მის შემოგარენში. წმინდა ტექსტილის საწარმოები საქართველოში ფაქტიურად აღარ არსებობს, შესაბამისად ტექსტილი და აქსესუარები ძირითადად იმპორტით შემოდის თურქეთიდან, მცირე რაოდენობით ტექსტილი შემოდის ჩინეთიდანაც. თბილისში განთავსებული საფეიქრო საწარმოებში ჯამურად დასაქმებულია 1,500 თანამშრომელი. მათი ძირითადი პროდუქტია უნიფორმები: ფეხსაცმელები, შარვლები, ქურთუკები, პერანგები, სვიტერები პოლიციის, ჯარის, სახელმწიფო დაცვისთვის. ადგილობრივად წარმოებული უნიფორმების ფასები საკმარისად კონკურენტულია.

დასკვნა

1. რეალური ინვესტიციების განხორციელების სფეროში სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის ურთიერთთანამშრომლობის ფორმების სრულყოფას აქვს უდიდესი სტრატეგიული მნიშვნელობა, უმნიშვნელოვანესია ზუსტი ნორმატიულ-საკანონმდებლო და სახელმწიფო ფორმატის განსაზღვრა და საინვესტიციო პროექტის რელიზაციის ყველა ეტაპის ფინანსური ეფექტურობის ანალიზი.
2. პრობლემას წარმოადგენს საინვესტიციო პროექტების წარდგენა ეკონომიკის პრიორიტეტული მიმართულებებით. ისინი აუცილებლად უნდა დაექვემდებაროს მსოფლიო სტანდარტების დონის მკაცრ ექსპერტიზას, ასევე უნდა მოხდეს კონკრეტული მეთოდების და მეთოდიკის ადაპტაცია ქართულ სინამდვილესთან
3. ქვეყანაში დიდი ხანია არსებობს ნორმალური საინვესტიციო პოტენციალის ფორმირების ობიექტური აუცილებლობა;
4. უმდა მოხდეს დანაზოგების სისტემის სტიმულირება, დამატებითი საკრედიტო რესურსების ფორმირება, ჩამოყალიბდეს თავისუფალი ფულადი სახსრების კონცენტრაციის და ცენტრალიზაციის განსხვავებული მექანიზმები;
5. საქართველოს არ აქვს ეროვნული საინვესტიციო სტრატეგია ან ინფრასტრუქტურული გეგმა;
6. კაპიტალური პროექტები, რომლებიც არ არის დაფინანსებული საგარეო წყაროებიდან მიღებული სახსრებით, როგორც წესი, არ ექვემდებარება სათანადო წინასწარ შეფასებას სტანდარტულ მეთოდოლოგიაზე ან ცენტრალიზებულ მხარდაჭერაზე დაყრდნობით;
7. საინვესტიციო პროექტების განხორციელების გეგმები არ მზადდება, ამასთან, ექს-პოსტ აუდიტები არარეგულარულია.
8. საინვესტიციო პოლიტიკა ქვეყანაში ინვესტორების მიმართ გამჭვირვალე და არადისკრიმინაციული მოპყრობას, ექსპროპრიაციისა და კომპენსაციის შესახებ კანონებს გულისხმობს.
9. რეგიონებში საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელების ეფექტურობის პოზიციიდან გამომდინარე სახელმწიფოს სწორი რეგიონული პოლიტიკა უზრუნველყოფს ქვეყნის მთლიანობსა და სახელმწიფოს სტაბილურობას, ქვეყნის ტერიტორიის შემადგენელი ნაწილების (რეგიონები) სახელმწიფოებრივი, ეკონომიკური,

სოციალური, კულტურული და ეკოლოგიური განვითარების კომპლექსურობას.

10. 2015 წელს საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ინიციატივით დაიწყო საქართველოს რეგიონების სტრატეგიული და ეკონომიკური განვითარების პროგრამა, სახელწოდებით „ძლიერი რეგიონი-ძლიერი საქართველო“. პროექტი ითვალისწინებდა საქართველოს რეგიონების ეკონომიკურ გაჯანსაღებას, საწარმოების ამუშავებას, დასაქმების ზრდას, რაც გააუმჯობესებდა რეგიონის მოსახლეობის ცხოვრების დონეს და კეთილდღეობას. ეს პროექტი დღეს აღარ მუშაობს. საჭიროა ამ პროგრამის გაგრძელება და სტიმულირება.
11. საქართველოს გლობალური ღირებულების ჯაჭვში წარმატებით ინტეგრაციის და ტრანზიტული ტვირთებიდან შემოსავლების გაზრდის უზრუნველსაყოფად უნდა მოხდეს ინვესტიციების მოზიდვას ლოგისტიკური ინფრასტრუქტურის განვითარებაში, რის საშუალებითაც მოხდება ლოგისტიკისა და მიწოდების ჯაჭვის მართვის საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობა, მათ შორის, თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებისა და გარე მომსახურების შესყიდვის შესაძლებლობებზე ცნობიერების ამაღლება.
12. ვენჩურულ ბიზნესში დაბანდებული გრძელვადიანი ინვესტიციები ხელს შეუწყობენ არაორდინალური, ინოვაციური იდეების განვითარებას, რაც ნებისმიერ ქვეყანაში ბევრი დარგისათვის წინვლის საფუძველია.
13. ქვეყანაში ფაქტიურად არ არსებობს საფონდო ბირჟა, რომელიც ხელს შეუწყობდა თავისუფალი რესურსების მობილიზებას და საჭიროებისამებრ გადანაწილებას. დეპოზიტებზე სარგებლის განაკვეთის სიმცირის გამო მოსახლეობას ურჩევნია მთლიანად მოიხმაროს შემოსავლები, ვიდრე დეპოზიტებში მოახდინოს ინვესტირება.
14. საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი ინვესტიციები, ძირითადად, არამწარმოებლურ სფეროში ხორციელდება. აღნიშნული დარგები საექსპორტო პროდუქციას ვერ ქმნიან და ხელს ვერ უწყობენ სავაჭრო ბალანსის გამოსწორებას.
15. შემოთავაზებულია რეკომენდაცია შეიქმნას საინვესტიციო პოლიტიკის, საინვესტიციო გარემოს შეფასებისა და საინვესტიციო აქტივობის მონიტორინგის დამოუკიდებელი ინსტიტუტი;

16. შემოთავაზებულია რეკომენდაცია, სახელმწიფომ საინვესტიციო პრიორიტეტებად განსაზღვროს სოფლის მეურნეობა და მსუბუქი მრეწველობა, რისთვისაც საქართველოს გააჩნია სანედლეულო ბაზა და სამეურნეო ტრადიციები, რაც შექმნის სამუშაო ადგილებს და გაზრდის ეკონომიკური აღმავლობის ტემპს.
17. შემოთავაზებულია რეკომენდაცია შემუშავდეს მდგრადი განვითარების ისეთი რეგიონული პოლიტიკა, რომლის მიხედვითაც მოხდება რესურსების გადანაწილება რეგიონებს შორის, მათ შორის არსებული ტერიტორიული განვითარების დონეების განსხვავებათა დაბალანსებისათვის;
18. შემოთავაზებულია რეკომენდაცია უცხოური ინვესტიციების რეგიონულ ჭრილში განთავსებას საფუძვლად დაედოს რეგიონთაშორისი სოციალურ-ეკონომიკური გათანაბრების პრინციპი, ადგილობრივი მოსახლეობის დასაქმება და ცხოვრების დონის ამაღლება;

ნაშრომის აპრობაცია

კვლევის პროცესში განხილული საკითხები გამოქვეყნდა საერთაშორისო კონფერენციებსა და რეცენზირებად ჟურნალებში, მათ შორის:

1. იმერეთის რეგიონის საინვესტიციო პოტენციალი. პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი „ინტელექტი“. საქართველოს მეცნიერებისა და საზოგადოების განვითარების ფონდი. N1(68) 2021 წ. აპრილი. გვ.43-46
2. მსხვილი საინვესტიციო პროექტები და სწორი საინვესტიციო პოლიტიკა საქართველოში. გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის XII საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაზე „განათლებისა და მეცნიერების ინოვაციური განვითარება: მიმართულებები, პრობლემები, პერსპექტივები“. 15-16 ნოემბერი, 2021. გვ. 74-79.
3. საინვესტიციო პოლიტიკა-ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილი. საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი. სამეცნიერო ჟურნალი „სპექტრი“. #4. 2021 წ. გვ. 98-104.
4. Investment solutions with Greenfield and Brownfield in Georgia. XXXVI International Conference Problems of Decision Making Under Uncertainties (PDMU-2021). p.44-46
5. The role of the investment decision in the investment process. XXXVI International Conference Problems of Decision Making Under Uncertainties (PDMU-2021). p.46-48

David Aghmashenebeli University of Georgia Ltd

Giorgi Kasradze

Problems of Forming Investment Policy in Georgia

Abstract

Scientific Supervisor:
Nino Liparteliani,
Doctor of Economics

Tbilisi
2021

Introduction

Actuality of the topic

The presented thesis will address the issues of the formation of investment policy in Georgia. State investment policy is a set of targeted measures taken by the state to create favorable conditions for all economic entities. Investment policy as an activity reflecting the creation of a system of guidelines, opportunities and conditions for investment activities. The same applies not only to all levels of government and public administration, but also to entrepreneurs. State investment policy is an integral part of state economic and social policy. The state investment policy establishes the rules of the game in the field of investment and creates favorable conditions for the development of investment activities, for which:

- Improves the tax system, depreciation and the mechanism for using depreciation and depreciation charges;
- implements special tax regimes for investment organizations;
- Protects the interests of investors;
- Establishes preferential terms for the use of land and other natural resources for investment entities;
- Takes antitrust measures;
- Promotes the development of financial leasing;
- Revaluates fixed assets in accordance with the inflation rate;
- Creates favorable conditions for attracting foreign investment;

The relevance of the study of investment policy for the effective development of the Georgian economy is determined, on the one hand, by the fact that producers need investments in conditions of a shortage of resource potential, and on the other hand, they cannot effectively use these investments. due to the imperfect mechanism of financial and economic management.

The current investment policy in Georgia needs revision. For the investment policy in the country to function properly, it must be constantly updated and improved, forgotten interregional economic ties must be restored, domestic investment must be encouraged, more attention must be paid to regional aspects of investment policy, more attention is needed to pay for municipal investments and investment policy. To determine the main instrument for sustainable development of the region, it is necessary to analyze the investment

priority attractiveness of various sectors of the economy and possible priority areas for capital investments.

The goals and objectives of the research

The goals and objectives of the study are related to the methodology of an effective investment policy of the state, which should contribute to investment activities in the country to increase economic growth and production volume, increase the efficiency of social production and change its structure, accelerate scientific and technological progress, and achieve social development goals.

The aim of the presented study is to assess the methodology of effective investment policy. Depending on the goal, we considered it necessary to solve the following tasks:

- Determination of investment priorities of the Georgian economy;
- Analysis of various options for assessing the economic efficiency of investments;
- Study and analysis of economic risks associated with investment processes;
- The role of the Government of Georgia and other donor organizations in the formation of state investment policy;

When talking about investment policy, one should focus on promoting regional and municipal policy. The aim of the presented study is to assess the methodology of effective investment policy. Depending on the goal, we considered it necessary to solve the following tasks:

- Determination of investment priorities for the Georgian economy;
- Analysis of various options for assessing the economic efficiency of investments;
- Study and analysis of economic risks associated with investment processes;
- The role of the Government of Georgia and other donor organizations in the formation of state investment policy;
- What is the quantitative correlation between foreign direct investment and gross domestic product (GDP);

The subject of the research is methodological and methodological approaches to managing the investment process, program documents of the Government of Georgia, legislative acts adopted by the Parliament, information, statistical and analytical materials of Geostat and the executive branch, conclusions of international financial and credit organizations, international and independent experts. The methodology of its implementation, which creates the investment climate in the country as a whole and in its

individual regions, how to contribute to the formation of a favorable investment climate in the regions, how specific institutions responsible for the formation of the desired investment environment in Georgia function.

Research method and methodology

The theoretical and methodological basis of the research is: Fundamental works of Georgian and foreign scientists, including professors: Nodar Chitanava, Givi Gamsakhurdia, Temur Beridze, Revaz Basaria, Revaz Gogokhia, Revaz Kakulia, Evgeny Baratashvili, Elguja Meqvabishvili, Vladimer Papava, Avtandil Silagadze, Sota Qistauro, Vladimer Glonti, Gedeon Khelaia, Lamara Qoqiauri, Leo Chikava, Nodar Khaduri, Ramaz Abesadze, Mikhail Djibuti, Iacob Meskhia, Yuri Ananiashvili, Ronald Sarhimelia, Nikoloz Bakashvili, Slava Fetelava, Loid Karchava, Georgy Shidavavashvili, Davit Chlaidze, Giorgi Gvartadze, Izolda Chelidze, Mzevinar Nozadze and others.

These scientists have created valuable theoretical and methodological studies on general problems of the development of the regions of Georgia, including the development of the investment potential of the regions of Georgia. It is important that prof. The opinion of N. Chitanava, which he discusses in the book "Directions of Economic and Social Development of Regions of Georgia with an Economy in Transition", in particular, focuses on regional economic policy and management, goals, directions, mechanisms and experience of correct economic development. politics. One of the last articles of an important scientist for us, where he talks about a systematic analysis of the Georgian economy over a 30-year period, namely that "there is a sharp lag in the development of the country's economy, the national wealth was ruthlessly squandered, the material and production base was destroyed, the demographic situation has worsened. Land, labor, capital, entrepreneurial skills, integrated knowledge, state regulation of the economy, etc.) are used ineffectively, de-industrialization processes are at stake, food security is at stake, we become largely dependent on imported products, organizational the basis of science, destroyed the modern education system "The village is empty, unemployment is a serious problem.

It is important that prof. Lamara Kokiauri, as a researcher in the field of investment management and investment processes, believes that the regulation of investment relations in Georgia, the creation of a favorable investment environment, the introduction of an appropriate system for evaluating investment activities, attracting foreign investment and effective investment is advisable. the functioning of the investment market. The study of other topical

issues will be a kind of step forward in overcoming the problems of investment activities.

It is important that prof. The opinion of Gulnaz Erkomaishvili in the book "Rational Economic Policy", where she separately discusses the economic policy of attracting and using foreign direct investment in Georgia and writes that the role of foreign direct investment (PUI) is important for the development of entrepreneurship in Georgia. This is an important factor in economic growth. Today there are not many large corporations and companies in Georgia, the income from which could be reinvested in the economy. Therefore, Georgia's dependence on foreign capital is very high. However, attention is drawn to the negative consequences of the activities of foreign investors, in particular, firstly, foreign corporations with competitive advantages can pursue national companies in the commodity markets. Secondly, these corporations themselves take on a significant part of the resources available in national markets, including finance, and therefore the starting point should always be the protection of national interests.

John Maynard Keynes's book General Theory of Employment, Interest and Money states that investment decisions should focus on the marginal return on equity, which is the accounting percentage that compares the present value of capital gains over the life of the property and its revenue price.

Professor Francis Fukuyama's view of transforming the new challenges of the coronavirus into additional opportunities is important. In a recent article in the American Interest, he argued that the United States and other liberal democracies in general should begin to reduce their dependence on China. The pandemic has shown that dependence on Chinese industry in North America and Europe is at a critically high level. There are many places in the world today where industry can move. Aside from the cost factor, it is time to think about the reliability and sustainability that can be better provided in models with democratic values. In this regard, Georgia can be truly successful in the international arena, contributing to the fight against pandemics and the results in terms of crisis management.

The theoretical and methodological basis of the study is also the program documents of the Government of Georgia, legislative acts adopted by the Parliament, information, statistical and analytical materials of Geostat and the Executive Power, conclusions of international financial and credit organizations, international and independent experts, Ministry of Finance, Chamber of Commerce and Industry of Georgia The study used general

scientific methods: analysis, synthesis, observation, comparison, hypothesis, analogy, used quantitative research, methods of regression analysis, economic, logical, statistical and comparative methods of analysis of the region, systemic and factor analysis. The research used the methods of repeated research and in-depth interviews. The data were collected using online, telephone and face-to-face survey methods. A link to the questionnaire was sent to the respondents by e-mail with an explanation of the questions and contact information of the doctoral student. Focus groups were identified, respondents who were experts in economic and political issues were interviewed. The data were collected over approximately one time period (January 2021 - April 2021). After collecting the data, their frequency distribution was plotted using pie charts. The material and technical base that we wanted to get in the process of research was the materials of the Sdusu electronic library, as well as the ELSEVIER database: Scopus; Science Direct; Scival Funding (Funding Institutional), over 900 leading international peer-reviewed journals, are online resources that the University Library made available free of charge during the global pandemic. In the research process, we used primary and secondary research, analyzed already published data, tried to preserve this information for the last 5-3 years so that the picture was as real as possible.

Scientific novelty of the work

- formed an opinion on the revision of indicators for measuring investment attractiveness;
- Generalized the effectiveness of methods of direct government influence on investment activities;
- An opinion was expressed about the need to improve the quality of information transparency of investment projects;
- It is proposed to create an independent institute of investment policy, assessment of the investment environment and monitoring of investment activities;
- The placement of foreign investments in the regional context is proposed to be based on the principle of interregional socio-economic equalization;

Practical value of the work

The practical implementation of theoretical conclusions and recommendations in the dissertation will help to improve the theoretical, methodological and practical aspects of the formation of regional investment processes, which is a prerequisite for the successful development of business and economic prosperity of the region and the country as a country.

The first chapter "Theoretical aspects of the study of the potential of public investment" consists of 3 paragraphs: 1.1. Important directions and tendencies of investment policy in Georgia; 1.2 Investment management, investments in new and old fields; 1.3 Investment potential of the region (on the example of the Imereti region).

Investments in economic processes play a central role in the overall economic growth of an enterprise and in the implementation of investment policies. The effectiveness of investment activities is directly related to investment policy, which is part of the overall financial strategy of the enterprise.

The Investment Policy Framework is a comprehensive set that serves to develop important criteria. The first is the development of guidelines for national investment policies and action plans, taking into account international investment agreements. The framework for strengthening the capacity of national investment policy has been repeatedly discussed in international investment discussions such as UNCTAD's World Investment Forums, conferences and other intergovernmental meetings. International experts paid particular attention to feedback and new policy priorities. Global investment policy opportunities are being strengthened in the context of poverty reduction, food security, health, education and climate change.

The investment policy provides for the improvement of the mechanism of state regulation and control of investment activities. To do this, it is necessary to increase the effectiveness of methods of direct government influence on organizational and investment activities, which is provided for by the country's scientific and technical policy, the policy of attracting foreign direct investment, etc.

Despite this positive correlation between a country's economic growth and the level of capital investment, there are factors that are necessary to implement the above impact in practice. In particular, when analyzing the dynamics of capital costs, it is important to take into account not only the amount of allocated funds, but also the efficiency of the investment management process, since these two components determine the final results for the economic environment. According to international studies, the quality of the public investment management system and related fiscal institutions is undoubtedly one of the most important guarantees of the productivity of public investment.

Acceleration of the implementation of investment programs reduces investment risks, which depend on unfavorable changes in the investment market environment, deterioration of the investment background in the country.

There are several international frameworks for assessing the effectiveness of public investment management, which make it possible to identify the key features and problems of the system that are important for the productivity of public investment, taking into account the specifics of the country. Among them:

- A system for assessing the effectiveness of the public investment management process proposed by the International Monetary Fund (IMF);
- Public Expenditure Assessment and Financial Reporting System (PEFA) (Public Investment Management - PI-11);
- Organization for Economic Cooperation and Development Recommendation on Effective Public Investment at Various Levels of Government.

The Public Investment Management (PIM) System for Georgia is currently defined by the Government of Georgia, approved in 2016 by the Investment Project Management Guidelines. Resolution No. 191 and the corresponding part of Order No. 385 of the Minister of Finance of Georgia on the approval of the program budgeting methodology. In particular, the government decree sets out the general framework for the public investment process, and the Investment Project Management Methodology, as part of the capital budgeting methodology, sets out detailed methodological guidelines, although the above documents are not fully implemented in practice.

One of the most comprehensive and internationally recognized frameworks proposed by the International Monetary Fund (IMF) is the Public Investment Performance Assessment (PIMA), which looks at the public investment management process in three main stages:

- Planning a sustainable investment policy in the public sector;
- Correct distribution of investment resources between sectors and projects;
- Implementation of projects, however, on time and within the appropriate budget.

Greenfield Investment is a form of foreign direct investment, which is carried out with the aim of creating a new enterprise abroad from scratch and / or expanding an existing one. These types of investments are mainly carried out by large multinational corporations and their decisions are matched with local

governments through the active participation of the local workforce. Other interesting elements of investments from scratch are: the introduction of new technologies, the training of qualified personnel, the development of new markets and (in most cases) the growth of exports. However, on the other hand, this type of investment also has drawbacks, which are reflected in the possible "destruction" of local small entrepreneurs working in the same area in a highly competitive environment. Depending on the capabilities of the recipient countries/economies, they offer various preferential terms to Greenfield investors: flexible tax conditions, subsidies, access to certain resources, and much more.

As an alternative to Greenfield Investment, we could consider Brownfield Investment, which involves the acquisition and / or lease of an existing facility by a company or government to launch a new production. An example of such an investment is the acquisition of a foreign tire company (eg French Michelin) by a local car company (eg German BMW). This strategy also has a number of features that are properly prepared for the required process. When acquiring an operating company, the buyer acquires the right to manage it, the right to personnel, technology, trademarks, marketing networks, and so on. All links of the acquired enterprise continue to function and integrate into the international space. This strategy requires strengthening the productive forces. Population growth in Western Europe created a demand for the re-use of previously industrialized "abandoned" areas, but these areas remained unused for 10-20 years. In Georgia, where the demand for the housing market is relatively low, these abandoned areas can remain so for many years.

Investment preference for regions is an integral feature of individual regions of the country from the standpoint of the effectiveness of investment activities in these regions. "The regional policy of the state should ensure the integrity of the country and the stability of the state, the complexity of the state, economic, social, cultural and environmental development of the constituent parts (regions) of the country's territory.

Not all regions of the country will be equally developed, therefore it is the regional policy that determines the various approaches by which this situation should be regulated. An electoral policy of state support is carried out in relation to such regions, the objects of which are problem zones, depressed areas, newly developed areas, poorly developed border areas, zones of ecological disaster, etc. This choice will determine the list of relevant regional policy instruments.

Chapter two. "Methods for realizing the investment potential of Georgia and opportunities for their improvement" are presented in 3 paragraphs: 2.1 Methods for assessing the economic efficiency of investments; 2.2 Comparative analysis of various options for assessing the economic efficiency of investments and the optimal choice; 2.3. State regulation of foreign investment, features of economic risk and risk management.

Investment policy is based on accurate calculation of expected results, therefore, the assessment of the economic efficiency of investments includes a large set of indicators that give a realistic idea of the perspective of the initiative. "Investors are naturally interested in making a profit from their capital invested. Therefore, investors will study the position of companies on stock exchanges. How profitable are their stocks and what are the risks. For analysis, it is not enough just to analyze information in financial statements. Additional information is required that investors ask for from businesses and exchanges. Investors will study various relative investment metrics such as: earnings per share, dividends per share, share price, stock profitability, dividend income, share price ratio. The ratio shows the maximum expected return on one common share. This affects the market price of the stock. According to international accounting standards, this figure is called basic earnings per share.

Different countries use different methods for calculating the economic efficiency of investments. Among them is the relatively popular methodology of the UN Production Control Center, developed in the 1990s by renowned scientists, experts, bankers, and specialist consultants. Their goal was to provide developed countries with the tools to complete the feasibility study of their investment projects. Currently, these technologies are successfully used in many countries, which makes it possible to better evaluate investment processes.

The investment management decision-making process is based on assessing and comparing the estimated investment and future cash flows. The general logic of the analysis using formalized criteria is simple and straightforward - it is necessary to compare the required volume of investments with the expected profitability. Since these numbers refer to different points in time, the main problem is comparing them. The attitude to this problem may vary depending on the existing subjective and objective conditions (inflation rate, investment volume and income received, forecast horizon and depth, analyst qualification level, etc.).

Evaluation of the effectiveness of investment projects is a key element of investment analysis. This is one of the main tools for implementing the right investment policy and minimizing risks. Thus, investments are based on a set of indicators and a system of criteria. The analysis is usually carried out by year, but this limitation is not absolute and necessary; In general, the analysis can be carried out for base periods of any length (month, quarter, year, five years, etc.). The main thing is that the values of the elements of the cash flow and the interest rate correspond to the selected period of time. The investment is expected to be fully completed at the end of the year that precedes the first year of the project's cash flow, although the investment could take place over the next several years. Cash inflow (outflow) occurs at the end of the reporting year. This logic is quite acceptable and justified, because this is how the amount of increase in profit at the end of the reporting year is calculated.

The economic attractiveness of investment processes is determined by events over a long period of time, while uncertainty should be minimized and the effectiveness of investment projects should be assessed in detail, for example, based on discounted valuation methods. The discount rate used in the analysis of investment projects should be commensurate with the period underlying the investment project, for example, the annual rate can be accepted only if the period is one year. It should be emphasized that the use of methods for assessing project analysis presupposes a plurality of used forecast estimates and calculations. The set is determined by the possibility of using a number of criteria, as well as by the unconditional expediency of varying the main parameters. This is achieved through the use of simulation models in spreadsheets. The criteria used in the analysis of investment activities, depending on whether the time parameter is used, can be divided into two groups - according to discounted estimates and according to the discount rate.

The first group includes the criteria:

- Net Present Value (NPV);
- Profitability Index (PI);
- Internal Internal Rate of Return (IRR);
- Ified Modified Internal Rate of Return (MIRR);
- Discounted Payback Period (DPP).

The second group of criteria includes:

- Payback Period (PP) and
- The rate of return on investment to the account (ARR).

To manage economic risks, we must first assess them. Risk assessment methods can be divided into two large groups:

1. The methods of qualitative risk assessment used in the development of business projects, in particular, are:
 - Expert method, t. N. Delphi method, which offers to study the opinion of an individual expert before reaching the final risk value;
 - Method of return, which focuses on identifying potential risks to capital at each stage of investment, so that capital investments are stopped in case of high risk;
 - Analogy method used in the case of repetitive or very similar risks;
2. Methods for quantitative risk assessment, used, in particular, to determine the numerical significance of the magnitude of risks:
 - Calculation of the maximum level of sustainability of the project, for example, for production, that is, the determination of the minimum volume of products produced;
 - Based on its sensitivity analysis, project performance indicators are calculated, taking into account individual fluctuations of each parameter, such as sales volume, discount rate, etc.
 - Analysis of possible options for the development of the project, assessment of performance indicators;
 - Risk modeling using the Monte Carlo method to simulate various situations by artificially increasing risks to assess the sustainability of the project.

The third chapter The "Model for the Formation of an Active State Investment Policy" consists of 3 paragraphs: 3.1. The role of the Government of Georgia and other donor organizations in the formation of the investment policy of Georgia; 3.2 The relationship between foreign direct investment and gross domestic product (GDP); 3.3 Investment attractiveness of sectors of the Georgian economy and priority areas for capital investments.

State investment policy instruments are divided into three main groups: macroeconomic, microeconomic and institutional. Macroeconomics includes instruments that determine the general economic investment climate, affect interest rates, internal trade regime, etc. The microeconomic group includes instruments that work in the field of economics, natural resource extraction, social burden, depreciation rates, guarantees, etc. E. The institutional group includes tools for coordinating investment programs between private investors and other market participants. The government of Georgia formulates the

country's investment policy through the institutions operating in its system and defines their functions. One of such institutions is the Department of Investment Policy and Investment Support under the Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia. Promote the development of Georgia investment policy, investment and the formation of a favorable investment environment, coordination and monitoring of measures necessary for their implementation; Effective communication and coordination between government agencies to facilitate the implementation of investment policy; Responding to large and / or strategic investment projects within the policy framework; If necessary, prepare a detailed analysis of a specific investment project; Direct and close communication with the investor and his support; Identification of problems and development opportunities in the process of investment policy implementation; Promoting investment growth initiatives and reforms.

Through various state investment projects, the state directly participates in investment activities, such as the construction or financing of oil pipelines through targeted programs, the implementation of capital investments necessary for state purposes, the creation of assets in the interests of the state, budget loans for investment purposes, the presentation of state guarantees, investment projects. As a rule, a significant part of public investment is social in nature, which in turn makes it difficult to assess their economic efficiency. These can be investments in information systems and transport infrastructure. These investments have a long maturity and significant internal effects.

At the end of 2020, the Georgian government prepared a strategy for attracting investments with the active participation of international experts and methodological guidelines of the International Finance Corporation International Finance Corporation-IFC, which is aimed at attracting high-tech, science-intensive and strategically important foreign direct investment to the country. Work on the strategy has been going on for a long time.

The Georgian government is talking about the creation of a 10-year development strategy for the country, for which a corresponding government commission has already been created, which is responsible for preparing a strategic document by May 31. The EBRD's leadership in the Caucasus is actively involved in the work of the Commission, which focuses on strategically important reforms and challenges for the country in the current crisis. Priority areas have already been identified:

➤ Rehabilitation of the tourism industry;

- Diversification of renewable energy sectors;
- Return of direct foreign investments;
- Long-term economic development plan;
- Judicial reform;
- Reform the education system to create a workforce that meets the requirements of the business;
- Harmonization with EU rules in accordance with the Deep and Comprehensive Free Trade Area Agreement;
- Continue reconstruction of infrastructure, taking into account the strategic geographic location of Georgia;
- Development of capital markets to diversify access to finance for small and medium-sized enterprises;
- Further increase the investment potential in the agricultural sector by encouraging reforms.

The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) has prepared an Investment Policy Assessment Document for Georgia, which includes information on the investment climate in the country and recommendations for reforms. This is the first time this organization has conducted such a study. According to the investment policy assessment, Georgia ranked first in the ranking of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) on the index of regulatory constraints on foreign direct investment. In this study, Georgia was ranked 8th among 82 countries as one of the most open economies in the world in terms of attracting foreign investment. The study examines 22 economic sectors in the country and identifies barriers to attracting foreign direct investment.

Investment attractiveness is understood as a set of financial, economic, commercial, quality indicators reflecting the stable development of a company in the domestic and foreign markets. Determination of investment attractiveness serves the following purposes:

- Determination of the state of the organization and directions of its further development;
- search for ways to attract new investments;

Investment attractiveness includes a set of actions that must be taken to show a potential investor the real and future profitability of the project. It is necessary to prove that the investment attractiveness of the company is high; a different method is used for this.

- An integral method in which all areas of the organization's activities are grouped into separate parts and their effectiveness is assessed. It unites three main independent departments - general, special and control, discusses the market situation of the organization, reputation, dependence on different suppliers, management efficiency;
- Expert method, characterized by universal evaluation criteria, in order to identify its strengths and weaknesses in the process of financial development of the organization, includes the current state of operations, strategic planning, development and reform opportunities;
- Discounting cash flows, assessing the future value of investing funds, making recommendations to increase the financial attractiveness of the organization;

Obstacles to investment attractiveness and attraction of investments in Georgia are classified as follows: Positive factors include: liberal tax regime, reform of the customs sector, modernized system of licenses and permits, privatization, amendments to the Labor Code of Georgia, combating crime, free crime and corruption - economic EU cooperation, legislation, healthy banking system. Negative factors include: imperfect stock market performance, high interest rates, a small market and low skilled labor in this market, high poverty rates, political rickshaws, property protection.

XXI century - the century of innovation. At the present stage, the role of innovations in the economy is clearly evident, which is manifested in their functions, that is, economic growth in the long term. Innovation continues to be at the forefront of industrial society. While in the society of the information age, innovations have firmly taken the place of the main generator of economic growth of any country, innovations should increase the competitiveness of both the country as a whole and economic entities. Innovative production should create new industries in the economy. By making profound changes, it must provide customers with radically new products and services, as well as be able to improve existing products and services. Innovation is a source of profit. Innovation creates opportunities for high profits by creating better products, lowering costs, increasing productivity, etc. This means saving time and improving working conditions, reducing production costs, meeting growing human needs. The acquisition of new innovations requires mastering the appropriate qualifications, which, in turn, leads to an increase in the level of both general and vocational education and an increase in their number. Innovation leads to the production of products with new or improved functions that will better meet human needs and provide better services. The innovations

expand the circle of potential buyers, increase the market share, conquer new market segments, strengthen the situation and stabilize the market. Small and Medium Innovation Organizations these include: Venture organizations - technology organizations that implement high-risk projects. To finance them, special venture funds are being created. The concept of their development is an idea, innovation, investment in the production of a batch of innovative trial products for experimental design or research work. Venture technology business is the basis of the country's modern development, the creation of a post-industrial economy and a knowledge economy.

Achievements of the invested company should simplify the activities of the investor, make it modernized, help reduce costs and the production process. The more venture capital companies in this space, the more and more startups are able to fund and bring ideas to life. "Budget revenues largely depend on tax revenues. Venture capital is used to finance sectors of the economy whose development will contribute to the country's economic progress and create its proper place in the international economy. The strengthening of business in these sectors is naturally accompanied by an increase in both employment and taxable income, which directly affects the growth of budget revenues.

The demand for frozen fruits among consumers around the world is growing. According to the international agency BusinessStar, the European frozen fruit market exceeds 310 thousand tons, and production is increasing by 3.4% per year. The largest producers of frozen fruits at the present stage are China, Poland, Spain, Germany, etc. In our opinion, we consider the production of frozen fruits in Georgia as a likely priority area for capital investments, especially since Georgia already has some experience in this area. Despite high margins and low competition, companies in this sector still face challenges.

We consider the production of textiles in Georgia as a likely priority area of investment, local production of fabrics would be of great help for the development of this area, especially since Georgia already has some experience in this area. According to the National Bureau of Statistics, there is a strong market demand for ready-to-wear. Currently, there are about 200 garment enterprises in Georgia, most of which (95%) are micro-enterprises, about 15 of them have more than 40 employees, including 4 based on Turkish investments in the Adjara region, 2 enterprises with Georgian investments operate in Kutaisi ... and Tkibuli, the rest are in Tbilisi or its environs. There are practically no clean textile factories in Georgia, so textiles and accessories are mainly imported from Turkey, and a small amount of textiles also come from China. The textile

factories located in Tbilisi employ 1,500 people. Their main products are uniforms: shoes, trousers, jackets, shirts, sweaters for the police, army, and state security. The prices for locally produced uniforms are quite competitive.

Conclusion

1. Improving the forms of cooperation between the state and the private sector in the field of real investment is of great strategic importance, it is important to determine the exact legal and regulatory format and analyze the financial efficiency of all stages of the investment project. performance.
2. The task is to present investment projects in priority areas of the economy. They must undergo a rigorous examination at the level of world standards, as well as specific methods and techniques must be adapted to the Georgian realities.
3. The objective need has long been ripe to form a normal investment potential in the country;
4. To stimulate the savings system, to form additional credit resources, to establish various mechanisms for the concentration and centralization of free funds;
5. Georgia does not have a national investment strategy or infrastructure plan;
6. Capital projects that are not funded from external sources are usually not subject to proper preliminary appraisal based on standard methodology or centralized support;
7. Plans for the implementation of investment projects are not drawn up, however, optional inspections are carried out irregularly.
8. Investment policy in the country provides for a transparent and non-discriminatory attitude towards investors, laws on expropriation and compensation.
9. From the standpoint of the effectiveness of investment activities in the regions, the correct regional policy of the state ensures the integrity of the country and the stability of the state, the complexity of the state, economic, social, cultural and environmental development of the subject. parts (regions).
10. In 2015, at the initiative of the Prime Minister of Georgia, a program of strategic and economic development of the regions of Georgia was launched under the title "Strong Region - Strong Georgia". The project envisaged the restoration of the economy of the regions of Georgia, the launch of enterprises, the growth of employment, which would improve the standard of living and

the well-being of the population of the region. This project no longer works today. You need to continue and encourage this program.

11. To successfully integrate Georgia into the global value chain and increase revenues from transit goods, it is necessary to invest in the development of logistics infrastructure, which will contribute to the introduction of international logistics and supply chain management practices, including the use of modern technologies and access to external services.

12. Long-term investment in venture capital business will foster the development of non-standard innovative ideas, which are the basis for progress in many areas in any country.

13. There is practically no stock exchange in the country that would facilitate the mobilization of free resources and their redistribution as needed. Due to the low interest rate on deposits, the population prefers to spend all income rather than invest in deposits.

14. Direct investments in Georgia are mainly made in the non-productive sphere. These industries do not create export products and do not help improve the trade balance.

15. It is proposed to create an independent institute for investment policy, investment environment assessment and monitoring of investment activities;

16. The state is advised to prioritize agriculture and light industry as investment priorities, for which Georgia has a raw material base and agricultural traditions that will create jobs and increase the rate of economic growth.

17. It is proposed to develop a regional policy for sustainable development, according to which resources will be redistributed between regions, including to balance the differences between the existing levels of territorial development;

18. The placement of foreign investments in a regional context is proposed to be based on the principle of interregional socio-economic equalization, employment of the local population and an increase in living standards;

Appeal of the work

The issues discussed in the research process have been published at international conferences and in peer-reviewed journals, including:

1. Investment potential of the Imereti region. Periodical scientific journal "Intellect". Foundation for the Development of Science and Society of Georgia. April 2021 N1 (68). P. 43-46

2. Large investment projects and correct investment policy in Georgia. At the XII International Scientific Conference of Gori State University "Innovative Development of Education and Science: Directions, Problems, Prospects". November 15-16, 2021. p. 74-79.
3. Investment policy is an integral part of the country's economic policy. David Agmashenebeli University of Georgia. Scientific journal "Spectrum". No. 4. 2021. p. 98-104.
4. Investment solutions with Greenfield and Brownfield in Georgia. XXXVI International Conference Problems of Decision Making Under Uncertainties (PDMU-2021). p.44-46
5. The role of the investment decision in the investment process. XXXVI International Conference Problems of Decision Making Under Uncertainties (PDMU-2021). p.46-48